קיצור שלחן ערוך — קצת דינים מלקטים לפסח

אִם נִמְצָאָה אֵיזוֹ תַּעֲרֹבֶת חָמֵץ בְּעֶרֶב פֶּסַח, עַד הַלַּיְלָה, הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שְׁאָר אִסּוּרִין שֶׁבְּטֵלִים בְּשִׁשִּׁים. וְלָכֵן אִם נִמְצָא גַּרְעִין בְּעוֹף וּבְתַבְשִׁיל, זוֹרְקוֹ, וְהַשְּׁאָר מֻתָּר לֶאֱכוֹל אֲפִלּוּ בְּפֶסַח. אֲבָל בְּתוֹךְ הַפֶּסַח חָמֵץ אוֹסֵר אֲפִלּוּ בְּמַשֶּׁהוּ גַּם בַּהֲנָאָה. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁנִּמְצָא אֵיזֶה גַּרְעִין מֵחֲמֵשֶׁת מִינֵי דָּגָן אוֹ מַשֶּׁהוּ חָמֵץ, צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שְׁאֵלָה.

בְּאֵר מַיִם שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ גַּרְעִינֵי תְּבוּאָה, אֵין לְהִסְתַּפֵּק מֵהַמַּיִם הָאֵלּוּ אֶלָּא בְּדֹחַק גָּדוֹל, כְּגוֹן שֶׁאֵין מַיִם אֲחֵרִים בַּנִּמְצָא. וְאִם נִמְצְאָה בָּהּ חֲתִיכַת פַּת, אָסוּר, אֲפִלּוּ אֵין מַיִם אֲחֵרִים. וְגַם סְנוּן לֹא מַהֲנֵי (תמ"ז תס"ז).

נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לְהַבְהֵב אֶת הָעוֹפוֹת בַּקַּשׁ שֶׁעִם הַשִּׁבֳּלִים, כִּי חַיְשִׁינַן שֶׁמָּא יֵשׁ בָּהֶן גַּרְעִין מְחֻמָּץ. וְלָכֵן מְהַבְהֲבִין בַּעֲשָׂבִים, אוֹ חוֹתְכִין אֶת הַשִּׁבֳּלִים מִן הַקַּשׁ. וּבְדִיעֲבַד מֻתָּר. וְיָזָהֲרוּ לִטֹּל אֶת הַזֶּפֶק מִן הָעוֹף קֹדֶם שֶׁמְּהַבְהֲבִין אוֹתוֹ.

כָּל מִינֵי קִטְנִיּוֹת, אֲסוּרִים. וְכֵן כָּל פֵּרוֹת יְבֵשִׁים, אֲסוּרִין, אֶלָּא אִם כֵּן נוֹדַע שֶׁנִּתְיַבְּשׁוּ בְּהֶכְשֵׁר עַל גַּבֵּי קָנִים, אוֹ בְּתַנּוּר שֶׁהָכְשַׁר לְשֵׁם פֶּסַח (עַיֵּן לְעֵיל סִימָן ק"י סָעִיף א' וְסָעִיף ב'). אֲפִלּוּ תְּאֵנִים יְבֵשׁוֹת וְצִמּוּקִים, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, אֲסוּרִין. וְכֵן קְלִפּוֹת [תַּפּוּחֵי זָהָב] (פאמעראנצען). וּמִכָּל מָקוֹם הַמַּשְׁקֶה שֶׁעוֹשִׂין מִן הַצִּמּוּקִי, נוֹהֲגִין הֶתֵּר לִשְׁתּוֹתוֹ. נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִתֵּן לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל [צִפֹּרֶן] (נעגליך) [וְכַרְכֹּם] (זאפערן) מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חֲשַׁשׁ חִמּוּץ, וַאֲפִלּוּ זָאפֶּערִין הַגְּדֵלָה בְּמִדִינָתֵנוּ בַּגִּנּוֹת אֲסוּרִין מִשּׁוּם לֹא פְלוּג, וּשְׁאָר בְּשָׂמִים שֶׁאֵין בָּם חֲשַׁשׁ חִמּוּץ. וְכֵן הַמֶּלַח, קֹדֶם שֶׁנּוֹתְנִים אוֹתָם לַתַּבְשִׁיל, צְרִיכִים לְבָדְקָם אִם אֵין אֵיזֶה גַּרְעִין תְּבוּאָה מְעֹרָב בָּהֶם (תנ"ג תמ"ב תס"ז).

דְּבַשׁ, אֵין אוֹכְלִין אֶלָּא מַה שֶּׁלֹּא נִתְרַסֵּק, אוֹ שֶׁנִּתְרַסֵּק עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל לְשֵׁם פֶּסַח (תס"ז).

בִּשְׁעַת הַדְּחַק, כְּגוֹן לְצֹרֶךְ חוֹלֶה אוֹ זָקֵן, מֻתָּרִין לֶאֱפוֹת מַצּוֹת עִם מִי בֵּיצִים אוֹ שְׁאָר מֵי פֵּרוֹת, כְּגוֹן חָלָב אוֹ יַיִן וְכַדּוֹמֶה, וְהִיא נִקְרֵאת מַצָּה עֲשִׁירָה, וּבִלְבַד שֶׁיִּזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא יִתְעָרֵב בָּהֶם אֲפִלּוּ מְעַט מָיִם. אֲבָל בִּשְׁנֵי הַלֵּילוֹת הָרִאשׁוֹנִים צְרִיכִין לֶאֱכוֹל מַצָּה מַמָּשׁ, וְאֵין יוֹצְאִין בְּמַצָּה עֲשִׁירָה. וְשֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ גָּדוֹל, אָסוּר לֶאֱפוֹת מַצָּה עֲשִׁירָה אֲפִלּוּ קֹדֶם פֶּסַח לְשֵׁם פֶּסַח (תס"ב).

הַנּוֹתֵן תְּבוּאָה אוֹ מֶרְסָן לִפְנֵי עוֹפוֹת, יְזָהֵר לְתִתָּם בְּמָקוֹם יָבֵשׁ, שֶׁלֹּא יִתְלַחְלְחוּ. אֲבָל לַבְּהֵמָה, אָסוּר לִתֵּן מֶרְסָן, כִּי יִתְלַחְלַח מִן הָרֹק. וְגַם אִם נוֹתֵן לָהּ תְּבוּאָה, יְזָהֵר לָתֵת לָהּ מְעַט מְעַט, שֶׁלֹּא תַּשְׁאִיר מְלֻחְלָחִים. וְאִם הִשְׁאִירָה, יְבַעֲרֵם מִיָּד (תס"ה תס"ו ובחיי"א).

בְּעֶרֶב פֶּסַח, מִשָּׁעָה שֶׁהֶחָמֵץ נֶאֱסָר בַּהֲנָאָה, וְכֵן בְּכָל יְמֵי הַפֶּסַח, אָסוּר לֵהָנוֹת אֲפִלּוּ מֵחֲמֵצוֹ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי. וְלָכֵן אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹלִיךְ אוֹ לִשְׁמוֹר חֲמֵצוֹ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי. וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לְקָנוֹת חָמֵץ בְּשָׁבִיל אֵינוֹ יְהוּדִי, וַאֲפִלּוּ בְּמְעוֹתָיו שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי.

וְכֵן אָסוּר לְהַשְׁכִּיר אָז לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּהֵמָה שֶׁתָּבִיא לוֹ חָמֵץ, אוֹ חֶדֶר לָשׁוּם בּוֹ חָמֵץ, מִפְּנֵי שֶׁאָסוּר לְהִשְׁתַּכֵּר בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה. אֲבָל מֻתָּר לְהַשְׁכִּיר לוֹ בְּהֵמָה לְשָׁבוּעַ שֶׁל פֶּסַח (חוּץ מִשַּׁבָּת וְיוֹם טוֹב) בְּסָתָם, שֶׁאֵין הָאֵינוֹ יְהוּדִי מְפָרֵשׁ לוֹ שֶׁהוּא צָרִיךְ אוֹתָהּ לְהָבִיא חָמֵץ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי יוֹלִיךְ עָלֶיהָ חָמֵץ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. דְּכֵיוָן שֶׁאַף אִם לֹא יוֹלִיךְ עָלֶיהָ כְּלוּם, יִצְטָרֵךְ לִפְרוֹעַ לַיִּשְׂרָאֵל כָּל שְׂכָרוֹ מִשָּׁלֵם, אֵין הַיִּשְׂרָאֵל מִשְׁתַּכֵּר כְּלוּם מֵהֶחָמֵץ. וְכֵן מֻתָּר לְהַשְׁכִּיר לוֹ חֶדֶר שֶׁיָּדוּר בּוֹ בַּפֶּסַח, אַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיַּכְנִיס לְתוֹכוֹ חָמֵץ, מִכָּל מָקוֹם הַיִּשְׂרָאֵל אֵינוֹ נוֹטֵל מִמֶּנּוּ שְׂכַר הַכְנָסַת הֶחָמֵץ, אֶלָּא שְׂכַר הַדִּירָה, שֶׁאַף אִם לֹא יַכְנִיס לְשָׁם חָמֵץ, לֹא יְנַכֶּה מִשְׂכָרוֹ.

אָסוּר לְמָסוֹר אֲפִלּוּ זְמַן הַרְבֵּה קֹדֶם פֶּסַח בְּהֵמְתּוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי, כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁיַּאֲכִילֶנָּהּ חָמֵץ בַּפֶּסַח.

מֻתָּר לוֹמַר לִמְשָׁרְתּוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי, אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהֶחָמֵץ אָסוּר בַּהֲנָאָה: הֵילֶךְ מָעוֹת וּקְנֵה לְךָ מְזוֹנוֹת וֶאֱכוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁיִּקְנֶה חָמֵץ. וּבְשָׁעַת הַדְּחָק, מֻתָּר גַּם כֵּן לוֹמַר לוֹ, צֵא וֶאֱכוֹל אֵצֶל אֵינוֹ יְהוּדִי וַאֲנִי אֶפְרַע לוֹ, אוֹ לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי אַחֵר, תֵּן לִמְשָׁרְתִּי לֶאֱכוֹל וַאֲנִי אֲשַׁלֵּם לָךְ. אֲבָל אָסוּר לְהַקְדִּים לוֹ אֶת הַמָּעוֹת, בִּשְׁבִיל מַה שֶּׁיִּתֵּן לִמְשָׁרְתּוֹ.

וְכֵן מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַאֲכִיל לַתִּינוֹק חָמֵץ, יִשָּׁאֵהוּ אֶל הָאֵינוֹ יְהוּדִי וַיַּאֲכִילֵהוּ הָאֵינוֹ יְהוּדִי חָמֵץ וְיִפְרַע לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל אַחַר כָּךְ. אֲבָל הַיִּשְׂרָאֵל, לֹא יַאֲכִילֵהוּ חָמֵץ. וְאִם הַתִּינוֹק מְסָכָּן, פְּשִׁיטָא דְּהַכֹּל מֻתָּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי סִימָן צב וּלְקַמָּן סִימָן קצב.

לִשְׁתּוֹת חָלָב מִבְּהֶמַת אֵינוֹ יְהוּדִי הָאוֹכֶלֶת חָמֵץ בַּפֶּסַח, יֵשׁ אוֹסְרִין וְיֵשׁ מַתִּירִין. וְשׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ, יַחְמִיר. וּבִפְרָט בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱסוֹר, חָלִילָה לְהַתִּיר (אוֹרַח חַיִּים תמח יו"ד ס).